

Provinciale Staten
Postbus 6001
4330LA Middelburg

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
PFAS Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen	106100		

Middelburg, 16 maart 2022

Geachte voorzitter,

Met deze brief informeren wij u over de recente ontwikkelingen in het dossier PFAS Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen. Dit doen wij via de indeling die ook in onze vorige brief is benoemd:

- 1) Zorgen dat de PFAS-vervuiling in de Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen wordt verminderd
- 2) Antwoorden voor de inwoners van Zeeland krijgen
- 3) Eigen, provinciale verantwoordelijkheid nemen
- 4) Verbeterpunten uit PFAS-dossier

Onze vorige voortgangsbrief van 25 januari 2022 besloeg de periode t/m 20 januari 2022. Deze voortgangsbrief betreft de periode van 20 januari 2022 tot en met 10 maart 2022.

Verwachtingen ten aanzien van de aanpak

Voordat we stilstaan bij de ontwikkelingen uit de afgelopen periode heeft u in de Commissie Ruimte van 28 januari gevraagd om de aanpak nader te duiden en ook de termijnen die daarbij horen. Onderstaand schetsen wij de termijnen van meest lang durend naar korter tijdsbestek.

Verbod op productie PFAS

Ten aanzien van PFAS wordt het grootste effect verwacht van een Europees verbod op de productie van PFAS. Nederland heeft samen met Denemarken, Duitsland, Noorwegen en Zweden hiertoe het initiatief genomen en deze landen werken momenteel samen aan het restrictievoorstel dat hiervoor bij het Europese Agentschap ECHA dient te worden ingediend. Vlaanderen heeft al aangegeven een dergelijk verbod te ondersteunen. Daarna start een openbare raadpleging en stellen de wetenschappelijke comités van ECHA hun advies op. In de laatste fase besluiten de Europese lidstaten of het voorstel wordt aangenomen.

De staatssecretaris van IenW heeft op 9 maart jongstleden de Tweede Kamer geïnformeerd dat de planning was dat het voorstel voor de restrictie in juli dit jaar ingediend zou worden bij het EU-chemicaliënagentschap ECHA, maar dat die datum nu wordt verzet naar januari 2023. Nederland mikt op inwerkingtreding van wetgeving in Europa in 2025.

Afspraken en aanpak om verontreiniging in Schelde gebied te verminderen

Belangrijkste stap hierin is het maken van afspraken tussen minimaal Vlaanderen en Nederland en bij voorkeur ook met Wallonië, Brussel en Frankrijk. Het organisatorische verband waarin deze afspraken kunnen worden voorbereid is die van de Internationale Schelde Commissie. Deze afspraken dienen vervolgens bestuurlijk te worden ondertekend

door betrokken bewindspersonen. In het gesprek in oktober 2021 tussen de Vlaamse minister Demir en de Nederlandse minister Visser is gesproken over afspraken die breder gaan dan PFAS. Wij achten het belangrijk dat dergelijke afspraken over het totaal van (chemische) verontreinigingen in het Schelde gebied gaan. De vergelijking is hierbij eerder getrokken met de afspraken voor de Rijn. In dat geval is de doelstelling gericht op 2040. Vanuit de Provincie Zeeland is de inbreng dat er niet alleen een einddoel, maar ook de aanpak daarnaartoe met het benoemen van tussendoelen moet worden ingevuld.

Bij genoemde afspraken voor de Rijn hebben wij begrepen dat het voorbereidingstraject vijf jaar heeft gekost. Goed gefundeerde, afgewogen en onderbouwde afspraken zijn belangrijk, maar gezien de urgentie is snelheid dat eveneens. In 2021 en 2022 is Vlaanderen voorzitter van de Internationale Schelde Commissie en in 2023 en 2024 wordt Nederland dat. Het zou minimaal binnen die periode moeten zijn gelukt om afspraken bestuurlijk te hebben vastgelegd. Wat ons betreft zou dit uiterlijk in 2023 moeten gebeuren.

Verminderen van lozingen door verlaging lozingsvergunningen

Zoals u weet zijn wij vanaf september 2021 in gesprek gegaan met verschillende partijen die vergunningen voor PFAS-lozingen afgeven. In eerste instantie voor wat betreft Zeeland met Rijkswaterstaat over eventuele vergunningen in Zeeland. Inmiddels lopen dit soort contacten eveneens met de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant in relatie tot de RWZI Bath.

Tegelijkertijd verbeteren we samen met de RUD Zeeland en Rijkswaterstaat het proces bij adviesaanvragen over vergunningen uit Vlaanderen om te zorgen dat advies vanuit de juiste organisatie/ kennis hierop wordt uitgebracht en dat er een gerichte aanpak is op voor Zeeland belangrijke vergunningen. Het adviseren over grensoverschrijdende vergunningen is voor bovengenoemde partijen een doorlopend aandachtspunt. Dit betreft nieuwe vergunningen of aangepaste vergunningen uit Vlaanderen. Die worden conform verdragen bij grensoverschrijdende aspecten toegestuurd.

Daarnaast is er sprake van lopende vergunningen waarin PFAS-lozingen worden toegestaan. Er wordt momenteel in Vlaanderen zowel naar de normen in de Vlaamse regelgeving als naar specifieke vergunningen gekeken. Vanuit Nederland blijven we gezamenlijk ook druk houden dat daarin stappen worden gezet om minder PFAS-lozingen toe te staan, omdat daarmee ook als eerste stappen te zetten zijn in het verminderen van de PFAS-vervuiling. Over deze ontwikkelingen onderhouden we contacten met de Provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen als vergunningverleners en met de Vlaamse instanties ten aanzien van de regelgeving en toezicht en handhaving. We verwachten dat dit in 2022 en de eerste helft van 2023 nog (onze) specifieke aandacht vraagt.

Plan van Aanpak

Gezien de vragen in de bevolking en de urgentie daarvan, zijn we vanaf juni 2021 gestart met het voeren van gesprekken, opzetten van werkgroepen en uitzetten van acties. Zonder dat daar eerst een uitgebreide plan voor is opgesteld. Vanaf oktober is via een wekelijks overleg met ministerie van IenW en Rijkswaterstaat daarin een totaaloverzicht gecreëerd, zodat op de ontwikkelingen en acties die lopen ook een gezamenlijk beeld is. En zodat gezamenlijke coördinatie mogelijk is. Daarnaast voeren we gesprekken met de Westerscheldegemeenten (op ambtelijk en bestuurlijk niveau) om elkaar op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen in dit dossier. Wij zetten erop in dat dit in het komende half jaar wordt gekomen tot een gezamenlijk plan van aanpak met rijksinstanties en Zeeuwse partijen voor de acties die de komende jaren moeten worden uitgevoerd.

Voortgang

1. Zorgen dat de PFAS-vervuiling in de Westerschelde en het Kanaal Gent-Terneuzen wordt verminderd

a. Landelijk traject

In het landelijke bestuurlijk overleg Bodem is de aftrap besproken van het eerder aan de Tweede Kamer aangekondigde traject om blootstelling van mensen aan PFAS te verminderen. In de vorige brief hebben wij u op hoofdlijnen geïnformeerd over het beoogde traject. Hiervoor bereiden de Ministeries IenW, LNV en VWS gezamenlijk een opdracht voor het RIVM voor. Dit gaat om een traject dat drie jaar gaat lopen, waarbij jaarlijks wordt gekeken welke maatregelen genomen kunnen worden om de blootstelling aan PFAS te verminderen. De definitieve opdrachtverlening vanuit de ministeries moet nog plaatsvinden.

Verantwoordelijke partij: Ministeries IenW, LNV en VWS als opdrachtgever van RIVM
Rol provincie: Gedeputeerde Van der Velde is uitgenodigd om deel te nemen aan landelijk bestuurlijk overleg Bodem waarin dit traject is opgestart en van waaruit dit traject wordt opgevolgd.

b. Coördinatie vanuit Rijk

Op 22 februari 2022 is de antwoordbrief van de minister en staatssecretaris van IenW ontvangen op onze brief van 25 januari 2022. Hierin wordt, in lijn met de signalen die minister Harbers ook al telefonisch had aangegeven, bevestigd dat zij de verschillende partijen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij elkaar aan tafel willen brengen. Minister Harbers zal op 25 maart ook met de Vlaamse minister Demir over de PFAS-ontwikkelingen spreken.

De bewindspersonen geven blijk waardering te hebben voor de manier waarop partijen elkaar weten te vinden en geven aan de voorkeur te hebben om op hoogambtelijk niveau een coördinator aan te wijzen die overzicht en samenhang moet brengen in alle acties die al zijn uitgezet. Zij vragen tegelijkertijd van de Provincie om eveneens een coördinator op hoogambtelijk niveau aan te wijzen. Afsproken is om hier in bestuurlijk overleg op 29 maart het gesprek over te voeren. Minister Harbers en staatssecretaris Heijnen hebben aangegeven samen dit overleg te willen voeren. Onze inzet is dat in dat overleg knopen worden doorgehakt over op welke manier we verdere versnelling kunnen krijgen in te nemen acties en te zetten stappen. Wij zijn daarbij niet gehecht aan welke naam de functie krijgt en of dat het één of twee personen moeten zijn. Wij hechten er het grootste belang aan dat er meer kracht ontstaat om door te duwen op te nemen acties en een bestendige lijn naar Vlaanderen wordt gecreëerd.

In hun brief waarschuwen de minister en secretaris tevens dat zij geen snelle oplossingen verwachten, gezien het karakter van PFAS. Wij zijn ons bewust dat ook als het lukt de lozingen PFAS op korte termijn substantieel te verminderen, dat PFAS nog lang in het milieu aanwezig zal zijn.

Verantwoordelijke partij: Ministerie IenW, waarbij wordt gevraagd als provincie de coördinerende rol mee in te vullen.

c. Gebiedsgericht traject Aanpak verontreiniging Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen

Internationale Schelde Commissie

In navolging op de uitkomsten van de vergaderingen van de Internationale Schelde Commissie is op 4 februari 2022 overleg gevoerd met Bernard de Potter, voorzitter van de Internationale Schelde Commissie, en Leon Dhaene, secretaris van de Internationale Schelde Commissie. Vanuit Nederland/ Zeeland waren hierbij aanwezig Theo van de Gazelle, hoofdingenieur-directeur Rijkswaterstaat Zee en Delta en gedeputeerden Anita Pijpelink en Dick van der Velde van de Provincie Zeeland. Van gedachte is gewisseld over op welke manier Frankrijk, Wallonië en Brussel bij het vraagstuk dat speelt betrokken kunnen worden. Tevens is de mogelijkheid besproken dat Vlaanderen en Nederland bilateraal onder de vlag

van de Internationale Schelde Commissie het voortouw nemen om reductieafspraken te maken. Deze suggestie komt voort uit het Vlaamse beeld dat er maar een beperkt deel van de verontreinigingen vanuit Wallonië en Frankrijk zou komen. Verzocht is om de monitoringsgegevens op dat vlak uit te wisselen en te bekijken, zodat een dergelijke route onderbouwd kan worden gekozen.

Rijkswaterstaat is ondertussen bezig met de voorbereiding voor de Internationale Schelde Commissie van een expert meeting PFAS, om vertegenwoordigers van alle aan de ISC deelnemende delegaties mee te nemen in de problematiek. Dit is van belang om de urgentie duidelijk onder de aandacht te brengen bij alle delegaties. Er is nog geen datum bekend van deze expert meeting.

Verantwoordelijke partij: Ministerie IenW/ Rijkswaterstaat Zee en Delta Rol provincie: Urgentie vanuit Zeeland blijven aangeven
--

Vlaams-Nederlandse contacten

In de vorige voortgangsbrief is melding gemaakt dat alle PFAS-meetgegevens in Vlaanderen via de PFAS-verkenner openbaar worden gemaakt. Intern bij de provincie is gekeken naar die meetresultaten en wat daaruit kan worden afgeleid. In de komende weken zal ambtelijk in gesprek worden gegaan met de Provincie Antwerpen en Provincie Oost-Vlaanderen over de invloed op de vergunningverlening. Deels is dit vooruitlopend op het uitgebreidere bronnenonderzoek dat Rijkswaterstaat samen met de Vlaamse Milieumaatschappij doet voor het Kanaal Gent-Terneuzen. Afronding van dat bronnenonderzoek wordt voor de zomer verwacht.

Recentelijk zijn er ook nieuwe berichten over plastic korrels (nurdles) in de Westerschelde. In 2020 hebben DCMR en de RUD in beeld gebracht welke bedrijven in de keten met plastic korrels werken. Deze bedrijven zijn vervolgens geïnspecteerd, waarbij vooral gekeken is naar het mogelijk vrijkomen van plastic korrels bij activiteiten zoals verlading. Er zijn toen geen overtredingen geconstateerd: de handelingen met plastic korrels bij die bedrijven leidden niet tot het vrijkomen daarvan in het milieu.

In de gesprekken met de Vlaamse vergunningverleners en in bovengenoemd traject voor reductiedoelstellingen via de Internationale Schelde Commissie zullen wij ook voor omgang met plastic korrels aandacht vragen.

Vanuit Rijkswaterstaat Zee en Delta is contact onderhouden ten aanzien van de ontwerpvergunning voor Indaver en daarop een advies uitgebracht richting bevoegd gezag in Vlaanderen. Meer daarover verderop in deze brief ten aanzien van de processen naar aanleiding van de verdragen van Helsinki en Espoo.

Aan Vlaamse kant lopen momenteel verschillende ontwikkelingen:

- De parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS heeft haar interviews begin februari afgerond. De verwachting is dat de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek op korte termijn worden gepresenteerd.
- Minister Demir heeft het beroep van 3M tegen de aanscherping van de lozingsnormen voor PFAS door de Provincie Antwerpen in de vergunning afgewezen. Daarnaast heeft 3M bij de OVAM het verplichte bodemonderzoek voor de omgeving van haar fabriek aangeleverd. In de Vlaamse pers wordt melding gemaakt van uitkomsten, maar het bodemonderzoek of conclusies daaruit is nog niet openbaar beschikbaar.
- Voor heel Vlaanderen zal een onderzoek naar blootstelling en effecten van PFAS worden uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek is vergelijkbaar met het Nederlandse landsbrede onderzoekstraject.

Verantwoordelijke partij: Voortouw vanuit Rijkswaterstaat, gezamenlijke inzet vanuit rijk en regio Rol provincie: Bilaterale contacten onderhouden

Oosterweelverbinding en PFAS

De afgelopen anderhalve maand heeft het grondverzet voor de Oosterweelverbinding stil gelegen, naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State in België. In deze periode heeft de Commissie Grondverzet onder leiding van Karl Vrancken een nieuw advies uitgebracht voor het omgaan met de met PFAS vervuilde grond. Op verzoek van omwonenden van het project zijn twee Nederlandse leden aan deze commissie toegevoegd, te weten Prof. De Boer van de VU Amsterdam en dhr. Wintersen van het RIVM. Naar aanleiding van de aanpassingen van de technische verslagen zijn de werkzaamheden op 7 maart weer opgestart. De nieuwe aanbevelingen en technische verslagen hebben geen invloed op het zand dat in het Schaar van Ouden Doel mag worden gestort, omdat het daarbij enkel gaat om schonere grond.

Verantwoordelijke partij: Lantis Rol provincie: Met Rijkswaterstaat bewaken dat stortingen in de Schelde conform vergunning zijn

d. Werkgroepen

Eerder is de PFAS werkgroep 'Grensoverschrijdende aspecten' ingericht met deelnemers van de Zeeuwse overheden, het ministerie en een vertegenwoordiging van Vlaamse partijen. Wij hebben vanuit de provincie aangeboden om de voorzitter vanuit Rijkswaterstaat te ondersteunen bij het plannen en het secretariaat voor dit overleg, om zodoende te zorgen dat deze werkgroep vaker bij elkaar kan komen. Het eerstvolgende overleg zal naar verwachting begin april plaatsvinden.

Verantwoordelijke partij: Rijkswaterstaat Zee en Delta Rol provincie: Ondersteunen in planning en agendaopzet
--

2. Antwoorden voor de Zeeuw krijgen

a. Voedselveiligheidsonderzoek

Er zijn in november 2021 twee opdrachten verleend. De eerste opdracht aan Wageningen University & Research (Wageningen Marine Research en Wageningen Food Safety Research). Deze opdracht omvat het verzamelen van materiaal (vissen, schaal- en schelpdieren, zeegroenten) en de chemische analyse daarvan. De tweede opdracht is verleend aan het RIVM. Het RIVM voert een risicobeoordeling van PFAS aanwezig in vissen, schaal- en schelpdieren en zeegroenten uit de Westerschelde uit in twee fases.

In de eerste fase heeft het RIVM een verkennende risicobeoordeling uitgevoerd. Wij hebben u op 22 februari 2022 geïnformeerd over de uitkomsten van de verkennende risicobeoordeling. Wij verwachten dat in de eerste helft van april het totale onderzoek door het RIVM kan worden opgeleverd. Voor de advisering over het eten aan de sportvisserij en recreanten die zelf vis of garnalen vangen, oesters en mosselen rapen of zelf zeegroenten snijden is de GGD Zeeland aan zet, waarbij insteek is om gezamenlijk met GGD Zeeland, Rijkswaterstaat, gemeenten en provincie een dergelijk advies te communiceren. Voor wat betreft de beroepssector zijn de ministeries van LNV en VWS samen met de NVWA de partijen die aan de keuze zullen maken over het wel of niet nemen van maatregelen.

Verantwoordelijke partij: RIVM risicobeoordeling, GGD advisering sportvissers en zelf gevangen voedsel, NVWA, LNV en VWS voor beroepsvisserij Rol provincie: Communicatie adviezen en rapport RIVM

¹ <https://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling/nieuwsberichten/commissie-grondverzet-oosterweel-formuleert-advies-over-technische-verslagen>

b. Onderzoek Zwemwater

In november informeerden wij u al over het aanvullende onderzoek van het ministerie van IenW, dat door Rijkswaterstaat wordt ingevuld. Er wordt over de vorm van het onderzoek afgestemd met GGD Zeeland en met ons als provincie vanwege onze wettelijke rol vanuit de zwemwaterkwaliteit.

Op drie aangewezen zwemwaterlocaties (Vlissingen, Baarland en Perkpolder) zal dit jaar PFAS worden meegenomen in de reguliere bemonstering in het kader van de beoordeling van de zwemwaterkwaliteit. Voor het begin van het zwemseizoen kan een indicatieve uitspraak worden gedaan, aan het eind van het seizoen kunnen op basis van de metingen conclusies worden getrokken. Doordat er meer watermetingen dit jaar in de Westerschelde worden gedaan, wordt verwacht dat in het loop van het jaar een breder inzicht ontstaat over risico's ten aanzien van zwemmen in de Westerschelde.

Verantwoordelijke partij: Rijkswaterstaat/ Ministerie IenW in afstemming met GGD.
Rol provincie: Bevoegd gezag voor zwemwaterlocaties en afstemming ivm met PFAS

c. Gezondheidsonderzoek GGD Zeeland

Zoals in de Commissie Ruimte van 28 januari jongstleden toegezegd is, is in het bestuurlijke overleg met de Westerscheldegemeenten gesproken over een mogelijk gezondheidsonderzoek door de GGD Zeeland. De gemeenten hebben aangegeven dit verder via het Algemeen Bestuur van de GGD Zeeland te gaan bespreken. Wij hebben aangegeven dat de Provincie Zeeland dan geen parallel gesprek/ traject zal opzetten en de besluitvorming vanuit het AB GGD Zeeland afwacht en het idee van het betrekken van huisartsen hierbij meegegeven. Wij hebben aangegeven dat als er behoefte is aan hulp hierbij, wij daartoe uiteraard bereid zijn.

Verantwoordelijke partij: Algemeen Bestuur GGD Zeeland
Rol provincie: Op verzoek hulp hierin bieden

d. Brandweerlocaties

In Vlaanderen is in het afgelopen jaar in sneltreinvaart een inventarisatie gemaakt van risicolocaties met betrekking tot PFAS. Wat daarin opvalt is, dat er in Vlaanderen veel locaties in beeld zijn gekomen waar de brandweer heeft geoefend of waar een grote (industriële) brand is geweest. Bekend was al dat in blusschuim en -poeder in het verleden PFAS is gebruikt vanwege de nuttige eigenschappen. Een voor één wordt op die locatie gemeten naar PFAS. Vooralsnog zijn daar zowel locaties afgevallen waar niets aan de hand was, als locaties naar voren gekomen waar direct maatregelen zijn genomen.

In overleg met de gemeenten over PFAS is aan de gemeenten meegegeven om na te denken of er specifieke locaties zijn die met dit in het hoofd naar boven komen. Vanuit overwegingen ten aanzien van gezondheid van inwoners kan het dan verstandig zijn op dergelijke locaties een bodem- en/of grondwatermonster te laten bemenen op aanwezigheid van PFAS. Op een later moment kan het zinvol zijn om een complete inventarisatie à la Vlaanderen te maken.

Verantwoordelijke partij: Gemeenten
Rol provincie: Op verzoek hulp hierin bieden

Provinciale verantwoordelijkheid pakken

a. Inventarisatie PFAS in indirecte lozingen

In opdracht van GS verlenen de omgevingsdiensten vergunningen voor indirecte lozingen van afvalwater en houden daar toezicht op. Er is sprake van een indirecte lozing als afvalwater op een riool, waterzuivering van derden of een ander 'werk' geloosd wordt.

In aanvulling op eerder uitgevoerde onderzoeken in de tweede helft van 2021, waar wij u over hebben geïnformeerd, is met ingang van 2022 bij een aantal bedrijven die opgenomen

zijn in het meetprogramma, PFAS toegevoegd aan het analysepakket van de bemonsteringen.

De resultaten zullen na het 1e halfjaar 2022 worden geëvalueerd met de omgevingsdiensten waarna afspraken over voortzetting volgen.

Verantwoordelijke partij: Provincie Zeeland in samenwerking met RUD Zeeland en DCMR

b. RWZI Bath

De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) heeft laten weten dat ATM meer tijd nodig heeft om het 'Vermijdings- en Reductieprogramma (V&R)' af te ronden. In dit programma wordt het voorkomen, de mogelijkheden voor vermindering en van reductie van Zeer Zorgwekkende Stoffen onderzocht. Het is dus breder dan alleen PFAS. De verwachting is nu dat ATM dit programma in maart aan OMWB ter beoordeling kan overleggen.

Verantwoordelijke partij: Provincie Noord Brabant Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
Rol Provincie: Bevoegd gezag RWZI Bath als BRZO-inrichting

c. Grote projecten Natuurpakket Westerschelde en Waterdunen

In de Commissie Ruimte van 28 januari jongstleden is verzocht in de volgende voortgangsbrief uitgebreider in te gaan op het Natuurpakket Westerschelde en op effecten van de PFAS-problematiek voor de Hedwigepolder en project Waterdunen. Over het Hedwigeproject hebben we u tevens op 2 februari jongstleden een brief gestuurd, is in Provinciale Staten van 11 februari hier debat over gevoerd en is op 25 februari tijdens het werkbezoek aan de Hedwigepolder toelichting gegeven. Gezien het verzoek op 28 januari zetten wij hierbij nogmaals uiteen de aandacht die voor PFAS in relatie tot de Hedwigepolder en Natuurpakket Westerschelde is en vervolgens ook de stappen die ten aanzien van Waterdunen zijn en worden genomen.

Hedwigepolder

Eerdere aandacht landelijk voor PFAS in de bodem leidde tot onderzoek ten behoeve van de bodemkwaliteitskaart PFAS Zeeuws-Vlaanderen². In dat kader zijn er in de Hertogin Hedwigepolder 20 boringen verricht. Van iedere boring is de laag 0-0,5 meter beneden maaiveld en 0,5-1,0 meter beneden maaiveld geanalyseerd. De hieruit voortkomende dataset leverde één uitschieter op met hogere meetwaarden voor PFBA, PFOA en PFOS. De overige meetwaarden waren conform de landelijke achtergrondwaarden.

In aanvulling hierop is in de tweede helft 2021 naar aanleiding van de levende vragen rond PFAS opdracht gegeven voor metingen in grondwater en oppervlaktewater in het Hedwigegebied. Hiervoor zijn vier peilbuizen geplaatst. Drie aan de randen van het gebied (tegen de Westerschelde, tegen de Prosperpolder, tegen de nieuwe dijk) en één tegen de locatie van de bodemmeting met de uitschieter. Daarnaast zijn oppervlaktewater en kwelwater monsters genomen. De gemeten concentraties van de vier peilbuizen liggen ruim onder de risicogrenzen³ die het RIVM landelijk heeft berekend en ruim onder de indicatieve niveau's voor ernstige verontreinigingen (INEV). De grondwatermeting op de locatie van de bodemmeting met uitschieter heeft geen verhoogde waardes laten zien. Voor het ondiepe en diepe kwelwater geldt dat de concentraties PFOS, PFOA en overige PFAS niet verhoogd zijn gemeten en dat de risicogrenzen en INEV's niet zijn overschreden. Bijgevoegd treft u de rapportage aan.

Het oudere, vervuilde slib in de voor de Hedwige liggende Scheldeschorren wordt afgevoerd naar het Rijksdepot in het Hollands Diep voor zover dit nodig is gelet op de aanwezige

² [Bodemkwaliteitskaart PFAS Zeeuws-Vlaanderen \(overheid.nl\)](https://www.bodemkwaliteitskaart.nl/).

³ <https://www.rivm.nl/sites/default/files/2021-07/Memo%20risicogrenzen%20voor%20Interventiewaarden%20PFAS.v1.1.pdf>

vervuiling. Het gaat om een laag van 1,5 meter die afgegraven wordt in het kader van de werken.

Voor de beoordeling van de invloed van (nieuwe kennis van) PFAS op het Natuurpakket Westerschelde heeft Deltares in november 2021 een notitie opgeleverd. Deltares heeft hiervoor aansluiting gezocht bij een notitie die Imares in 2010 heeft opgesteld. De conclusie van Imares was dat een met de Westerschelde aaneengesloten nieuw natuurgebied in of aan de Westerschelde dezelfde natuurkwaliteit en ontwikkelingsmogelijkheden zal hebben (qua verstoring door verontreinigingen) als bestaand areaal van de Westerschelde. Deltares heeft op basis van de recente data van zwevend stof en recent aangeslibd materiaal in en langs de Westerschelde dezelfde conclusie getrokken.

Daarbij heeft Deltares twee aanbevelingen meegegeven:

- Onderzoek te doen naar de grond die niet afgegraven wordt, maar mogelijk door erosie (als na afgraving van de dijk eb en vloed terug is gekeerd) in het Hedwigengebied terecht zal komen. Dit is inmiddels in overleg met ons door de Vlaamse Waterweg opgepakt. De eerste stap hierbij is te bepalen waar er sprake kan zijn van erosie en hoeveel dit naar verwachting zal zijn. We verwachten het rapport hierover binnenkort te ontvangen.
- De tweede aanbeveling betreft aanvullende metingen, gericht op de kwaliteit van vers aangeslibd materiaal, vooral van nabij de Vlaams-Nederlandse grens. De WUR heeft in overleg met Deltares aantallen en locaties te nemen slibmonsters bepaald en voert de komende maanden de metingen uit. Op de kaart hiernaast zijn de locaties waar de slibmonsters worden genomen weergegeven. De planning is om de monsters nog deze maand te nemen.

In het kader van het herzieningsverzoek met betrekking tot het rijksinpassingsplan heeft daarnaast Antea op ons verzoek bekeken of de huidige kennis tot andere conclusies in de milieueffectrapportage behorende bij het rijksinpassingsplan had geleid. Antea bevestigt bovenstaande conclusie dat dat een met de Westerschelde aaneengesloten nieuw natuurgebied in of aan de Westerschelde dezelfde natuurkwaliteit en ontwikkelingsmogelijkheden zal hebben als de bestaande natuur. Zij geeft daarmee aan dat de huidige kennis niet tot andere conclusies in de milieueffectrapportage zou hebben geleid. Dit omdat in de milieueffectrapportage en de besluitvorming destijds is meegewogen dat de Hedwigepolder bij het toelaten van eb en vloed ook te maken zal hebben met de verontreinigingen die in de Westerschelde aanwezig zijn.

In navolging op het debat van vrijdag 11 februari jl. in Provinciale Staten is aan het ministerie van LNV, de minister voor Natuur en Stikstof, het verzoek over gebracht om, voordat eb en vloed terugkomt in het gebied, te garanderen dat de kwaliteit van de landbodem niet verslechtert met PFAS, ook als die landbodem inmiddels onder water is gezet en als waterbodem geldt. Hierbij is aangegeven dat naast de afwegingen op basis van de regelgeving ook de gevoelens en onrust in de Zeeuwse samenleving hierbij moeten meewegen. Wij verwachten dat de minister op korte termijn hierop een antwoordbrief zal sturen.

Verantwoordelijke partij: Provincie Zeeland voor bovenstaande beschreven acties

Waterdunen

In de eerste plaats zijn binnen het gebied Waterdunen extra bodemmetingen uitgevoerd. Deze bodemmetingen gaven extra zekerheid over de aanwezigheid van PFAS in de bodem voorafgaand aan grondoverdracht. De metingen bevestigen het beeld uit de Bodemkwaliteitskaart Zeeuws-Vlaanderen dat er in het gebied geen bijzondere PFAS-verontreinigingen worden aangetroffen.

Een extra punt van aandacht is PFAS in het water dat in het gebied wordt gelaten. Hoewel ter hoogte van de waterinlaat van Waterdunen er in veel grotere mate menging van water komende uit Vlaanderen via de Schelde en Kanaal Gent-Terneuzen met water van de Noordzee is opgetreden, is het verstandig geacht extra metingen plaats te laten vinden. Het water wordt in het gebied toegelaten sinds september 2019. Bemonsteringen (slib en water) hebben plaatsgevonden op 2 en 3 februari 2022. De resultaten van de metingen worden in de komende weken verwacht en in de eerstvolgende voortgangsbrief verwachten we u de uitkomsten te kunnen mededelen.

Verantwoordelijke partij: Provincie Zeeland (voor wat betreft beschreven acties)

d. Grondwatermetingen

In de vorige voortgangsbrief is aangekondigd dat in het kader van monitoring KRW (Kader Richtlijn Water) in afstemming met andere provincies een driejaarlijkse centrale monstername ronde wordt gehouden waarbij de parameter PFAS is toegevoegd aan het analysepakket. De geplande bemonsteringen hebben vertraging opgelopen door aanpassingen vanuit het platform meetnetbeheerders en zijn nog niet volledig afgerond. Wij zullen de resultaten in een volgende voortgangsbrief met u delen.

Verantwoordelijke partij: Provincie Zeeland

e. Zienswijze vaargeulonderhoud Westerschelde

Wij hebben een zienswijze ingediend op de ontwerpbesluiten voor het vaargeulonderhoud Westerschelde in het kader van de ontgrondingenwet en waterwet, en eerder ook al in het kader van de vergunningaanvraag op grond van de Wet natuurbescherming. Bij de verlening van de vergunning voor de ontgrondingenwet betoogt Rijkswaterstaat dat vanuit het Besluit bodemkwaliteit een bodemonderzoek is vereist en is uitgevoerd. Bij het verlenen van de definitieve vergunningen hebben Rijkswaterstaat en het ministerie van LNV onze zienswijzen beantwoord. Hierbij vormen de bodemonderzoeken voor de vaargeul van de afgelopen twee jaar voor wat betreft metingen op het gebied van PFAS een belangrijk element.

Wij hebben na de vergunningverlening deze waterbodemonderzoeken ontvangen. Uit de metingen blijkt dat de zandige baggerspecie uit de vaargeul slechts nauwelijks tot geen gehalten aan PFAS bevat. In de wetenschap dat PFAS zich met name aan slibdeeltjes bindt en minder aan zand en door het vele vaargeulonderhoud dat er plaats vindt, is het logisch dat er minder PFAS wordt aangetroffen op deze locaties. Wij hadden graag eerder beschikking gehad over deze onderzoeken, omdat deze extra informatie over de verspreiding van PFAS in de Westerschelde bieden.

Voor een zorgvuldige en juiste afhandeling hebben wij voor het indienen van de zienswijze ingenieursbureau Tauw ingeschakeld. Tauw is gevraagd om naar aanleiding van de ontvangen nota van antwoord op de ingediende zienswijze en de waterbodemonderzoeken, eveneens te beoordelen en advies te geven of er aanleiding is om beroep aan te tekenen.

Gezien de uitkomsten van de metingen blijft het vaargeulonderhoud passend binnen de normen en voorwaarden van het handelingskader PFAS. Dit zal geen belemmering voor hergebruik (storten/verspreiden) opleveren. Daarnaast is aangegeven op welke wijze de komende jaren met waterbodemonderzoek gecontroleerd wordt dat er geen met PFAS- vervuilde grond (buiten de normen van het handelingskader PFAS) wordt opgebaggerd en gestort. Bovendien wordt geconstateerd dat onze zienswijzen in voldoende mate zijn beantwoord, en deels door de uitkomsten van de bodemmetingen niet meer relevant waren.

Op grond van de beschikbare informatie is geadviseerd om geen beroep in te stellen. Dat advies hebben wij gevolgd.

Aangezien er de komende periode ook voor verschillende havens langs de Westerschelde baggervergunningen moeten worden afgegeven en op dergelijke locaties sprake is van verschillend soort materieel hebben wij Rijkswaterstaat gevraagd hierover vroegtijdig overleg

te voeren en informatie/ gegevens te verstrekken, zodat aan de voorkant duidelijk is of bij specifieke vergunningen PFAS een rol speelt.

Verantwoordelijke partij: Provincie Zeeland (afweging indienen bezwaar)

f. SPUK aanvraag PFAS onderzoek Seaspray

Onderzoeksinstituut KWR voert een pilotonderzoek uit in opdracht van de waterwinbedrijven naar Seaspray en PFAS. In februari is door de gezamenlijke Nederlandse kustprovincies de offerte van KWR besproken voor de uitbreiding van dit onderzoek met aanvullende metingen in opdracht van de provincies.

Daarbij is geconstateerd dat voorafgaand aan het uitzetten van een opdracht voor het uitvoeren van metingen, dan wel meedoen aan de pilot van KWR, de provincies eerst meer duidelijkheid omtrent de onderzoeksopzet willen verkrijgen. Afsproken is om een derde partij te benaderen die de provincies hier mogelijk in kan adviseren. Een vervolgspraak daarvoor is in de loop van maart ingepland.

Verantwoordelijke partij: Provincie Zeeland i.s.m. kustprovincies

3. Verbeterpunten uit PFAS-dossier

a. Verdrag van Helsinki en Espoo – Grensoverschrijdende vergunningen

GS heeft u eerder bericht over de geformeerde werkgroep samen met de RUD en RWS om de informatievoorziening en de werkprocessen rondom de invulling van de verdragen van Espoo en Helsinki af te stemmen. In deze werkgroep worden nog steeds actuele en structurele onderwerpen besproken die zullen landen in de werkafspraken tussen genoemde partijen.

De provincie heeft de RUD Zeeland gevraagd om een voorstel te doen over ambitie scenario's inzake de taakuitvoering, met bijbehorende extra kosten. Op korte termijn wordt dit voorstel verwacht zodat hierna (budgettaire) keuzes kunnen worden gemaakt en structurele capaciteit bij de RUD kan worden gereserveerd om uitvoering te geven aan de opdracht.

Conform wat eerder is gemeld worden adviesaanvragen ook aan Rijkswaterstaat doorgestuurd. Rijkswaterstaat heeft een advies uitgebracht naar aanleiding van het openbaar onderzoek voor een aanvraag om omgevingsvergunning van Indaver Antwerpen. In dit advies is ingegaan op de mogelijke consequenties van de aangevraagde vergunningswijziging voor de waterkwaliteit aan de hand van een zogenaamde immissietoets. Tevens is de aanvraag getoetst aan de vigerende Europese regelgeving. Rijkswaterstaat concludeert het volgende:

- De aangevraagde lozing verhoudt zich niet tot de Europese verplichting om de lozing van prioritair stoffen stop te zetten of geleidelijk te verminderen.
- De aangevraagde lozingsruimte is zodanig hoog dat dit onverenigbaar is met de boogde waterkwaliteit in de Westerschelde.
- Het is onduidelijk of er voldoende inspanning geleverd wordt en of Indaver de best beschikbare technieken toepast bij het zuiveren van het afvalwater op PFAS voordat het op de Westerschelde wordt geloosd.

In het advies verzoekt Rijkswaterstaat om de aangevraagde verruiming niet zonder meer te vergunnen, maar eerst meer onderzoek te laten doen naar de toepassing van best beschikbare technieken en de hoeveelheid te lozen PFAS-verbindingen. Daarnaast wordt gevraagd om aanvullende voorschriften op te nemen om de waterkwaliteit en het behalen van de milieukwaliteitsdoelstellingen in de Westerschelde te waarborgen en om strijd met de Europese richtlijnen te voorkomen.

Toezeggingen

Toezeggingen 76, 77 en 89 van de Commissie Ruimte ten aanzien van PFAS stonden nog open. Toezegging 76 wordt ingevuld door in het geheel continu ook aandacht aan het Kanaal Gent-Terneuzen te besteden en in het specifiek door het brononderzoek dat Rijkswaterstaat met de Vlaamse Milieumaatschappij uitvoert. Bij het onderdeel grote projecten is ingegaan op de watermetingen in de Hedwigepolder en Waterdunen. Bij het onderdeel gezondheidsonderzoek GGD Zeeland is ingegaan op toezegging 89. Wij vertrouwen erop hiermee voldoende invulling te geven en te hebben gegeven aan deze toezeggingen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen:

Briefrapport Aanvullend PFAS onderzoek Hedwigepolder

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.